

CO JE DOBRÉ VĚDĚT O PLASTECH A JEJICH ROZUMNÉ SPOTŘEBĚ

AUTOR

Recyklohraní, o.p.s., Ing. Jana Čechová

ZÁMĚR

Přiblížit žákům význam plastových obalů při balení potravin, nápojů a dalšího spotřebního zboží. Vysvětlit, že bychom měli dát přednost opakovaně použitelným obalům. Zopakovat, že není správné volně pohazovat odpadky, naopak – měli bychom se snažit, aby jich na chodnících, ulicích, hřištích a v přírodě bylo co nejméně.

CÍLOVÁ VĚKOVÁ SKUPINA

1.–2. třída ZŠ

KLÍČOVÉ CÍLE

1. Žák si je vědom toho, že plastové obaly jsou běžnou součástí našich životů. Dokáže pojmenovat, kde a proč se používají při balení potravin a nápojů.
2. Žák chápe, že jsou jednorázové a opakovaně použitelné obaly. Vnímá, že pro životní prostředí je lepší, když věcmi neplýtváme a dáváme přednost těm, které se dají používat opakovaně.
3. Žák si je vědom, že není správné volně pohazovat odpadky – není to hezké a škodí to přírodě, rostlinám, živočichům i nám lidem. Je připraven se aktivně podílet na tom, aby volně pohozených odpadků bylo co nejméně.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Žák rozvíjí své kompetence porozumět problému a aktivně hledá cesty pro jeho řešení.

KLÍČOVÉ POJMY

Druhy obalů na potraviny, na nápoje a další spotřební zboží – sklo, plast, papír, karton, kov. Jednorázové a opakovaně použitelné obaly. Problém volně pohozených odpadků.

ZÁKLADNÍ INFORMACE K TÉMATU

Informace k tématu jsou zpracovány v kapitole 1 metodické příručky EKOABECEDA aneb Malý průvodce světem plastových obalů, která je k dispozici na <https://www.recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda/>.

DOBA TRVÁNÍ

2 × 45 minut – dvě vyučovací hodiny. Případně lze zařadit také volitelnou aktivitu, která bude příležitostí rozšířit scénář na projektový den.

MÍSTO

Třída ZŠ (případně družina, tělocvična, prostor zájmového vzdělávání), částečně venku.

POMŮCKY

Potřebné pomůcky jsou popsány u jednotlivých aktivit.

METODY PRÁCE

Žáci pracují v lavicích nebo spojených lavicích rozdělení do skupin, na koberci nebo v jiném uspořádání dle volby pedagoga. V průběhu samostatné práce učitel žáky obchází a v případě potřeby jim pomáhá s plněním úkolů. Žáci využívají pracovní listy a další přílohy ke scénáři.

POPIS PROGRAMU

AKTIVITA – PRÁCE S INFORMACEMI – OTÁZKY A ODPOVĚDI O POUŽÍVÁNÍ OBALŮ

Cíle aktivity: Žák si připomene, jaký je význam obalů, které používáme na balení potravin, nápojů nebo jiného spotřebního zboží. Uvědomí si také význam svého chování při jejich využívání a připomene si, proč bychom s věcmi, potravinami ani obaly neměli plýtvat.

Metoda: Sledování videa, diskuse

Časová dotace: 15–20 minut

Pomůcky: Vybavení pro videoprojekci, vč. připojení k internetu

Postup: Pedagog na úvod pustí žákům krátké video Recyklohraní – Vzkaz (v) lahvi (délka 3:43 min.). K dispozici je na webu Recyklohraní, najdete ho také na platformě youtube.com. Video je určené spíše pro starší žáky, ale základní informace z něj by měly pochopit i děti v prvních a druhých třídách základních škol. Zároveň upozorňujeme, že video se primárně věnuje k úkolu Vzkaz (v) lahvi. Pokud budete mít zájem, zadání k němu najdete na webu Recyklohraní.

Po zhlédnutí videa si pedagog s žáky povídá o tom, co ve videu viděli. Zaměří se především na využívání obalů. Části, které žákům nebyly zcela srozumitelné, dovysvětlí. Žákům klade doporučené otázky (viz níže), případně další dle svého uvážení, a povzbuzuje je, aby o nich přemýšleli, povídali si o nich a snažili se říkat správné odpovědi.

Doporučené otázky:

- Do jakých obalů se balí potraviny nebo nápoje – například těstoviny, rýže, mléko, jogurty, limonády, olej, ocet, šťáva? *Správná odpověď:* Nejčastěji sklo, plast, papír, nápojový karton.
- Dokážete si představit, jaké by to bylo, kdyby tyto obaly neexistovaly? Obešli bychom se bez nich? *Doporučená odpověď:* Bez obalů se v dnešní době neobejdeme, ale měli bychom se snažit jejich spotřebu snižovat.
- K čemu jsou obaly u potravin a nápojů dobré? *Doporučená odpověď:* Chrání potraviny a nápoje před poškozením, prodlužují životnost, zajišťují hygienu, usnadňují jejich dopravu.
- Proč bychom se měli snažit snižovat spotřebu obalů? *Doporučená odpověď:* Výroba obalů je spojena se spotřebou surovin, které těžíme v přírodě, dále přitom spotřebováváme hodně vody a energie, zároveň při výrobě dochází ke znečišťování ovzduší – to vše neprospívá naší planetě Zemi ani nám lidem.
- Proč je lepší používat opakovaně použitelné obaly, například vlastní láhev na pití a krabičku na svačinu, které si nosíte do školy, než využívat stále nové jednorázové obaly?
- Víte, že vratné skleněné lahve na nápoje je třeba vracet do obchodu? Věděli byste, jak se vrací?
- Nosíte použité obaly do sběrných kontejnerů na tříděný odpad? Proč je to důležité? Víte, jakou barvu mají kontejnery na plasty, kovy (kam patří nápojové plechovky) nebo sklo?

AKTIVITA – HRA S KARTAMI – VYBER SI KARTIČKU A POVÍDEJ O NÍ?

Cíle aktivity: Žáci si ukotví, jaký je význam obalů, které používáme na balení potravin, nápojů nebo jiného spotřebního zboží. Stejně tak si posílí povědomí o tom, že s věcmi, potravinami ani obaly bychom neměli plýtvat. A už vůbec bychom neměli odpadky pohazovat volně v přírodě.

Metoda: Hra s kartami, diskuse v kruhu

Časová dotace: 15–20 minut

Pomůcky: Příloha 1 ke scénáři – Hrací karty – Vyber si kartičku a povídej o ní

Postup: Pro tuto aktivitu si pedagog nejprve připraví hrací karty – využije k tomu Přílohu 1 ke scénáři – Hrací karty – Vyber si kartičku a povídej o ní. Jde o sadu 18 karet. Stačí je vytisknout a rozstříhat. Karty jsou oboustranné – na lícové straně je obrázek s krátkým popiskem, na rubové straně krátké upřesnění. V hodině pedagog karty rozmístí na koberec nebo na lavici lícovou stranou nahoru.

Každý žák si vybere jednu kartičku. *Pozn. Pokud je ve třídě více dětí než 18, pak si žáci vezmou kartičku do dvojice. Žák si kartu prohlédne, neotáčí ji, a připraví se na to, jak ji bude popisovat.* Pedagog postupně vyzve žáky, aby každý individuálně popsal, co je na jeho kartičce a co mu to připomíná. Následně žák kartičku otočí a s učitelem si přečtou, co je na druhé straně. O tuto informaci žák své povídání případně doplní. Celé to může vypadat například takto: Žák si vybere kartičku s obrázkem žlutého kontejneru. Když na něj dojde řada, řekne, že do žlutého kontejneru se vhazují použité plasty. Kartičku otočí – na druhé straně je jeho odpověď potvrzena a ještě je zde doplněno, že tyto plasty se pak odvázejí na recyklaci. Následně v popisu své kartičky pokračuje další žák nebo žáci (ve směru hodinových ručiček).

Na konci aktivity pedagog s žáky shrnou, co nového se při hře s kartičkami dozvěděli.

AKTIVITA – POHYBOVÁ AKTIVITA – PETKY V POHYBU

Cíle aktivity: Pro zpestření výuky a zapojení pohybu může pedagog s žáky vyzkoušet jednoduché hry s PET lahvemi.

Metoda: Pohybová hra

Časová dotace: 15–20 minut

Pomůcky: PET lahve s víčky (aspoň 10 kusů), voda z vodovodu

Postup: Pedagog zajistí pro žáky několik použitých PET lahví, případně vyzve žáky, aby je do školy přinesli. Tyto lahve využije pro pohybové aktivity. *Pozn.: V navazujících scénářích PET lahve využije pro pokus se sešlapáváním lahví, než je vhodíme do žlutého kontejneru (doporučujeme proto lahve uschovat).*

Pedagog PET lahve naplní zčásti vodou. Pro efektivní hru by jich mělo být aspoň deset. Navrhované aktivity je lepší realizovat venku, na školním hřišti nebo v tělocvičně.

Navrhované aktivity:

- Slalom – učitel rozmístí PET lahve do dvou řad. Rozestupy mezi lahvemi by měly být aspoň metr. Žáci se rozdělí do dvou týmů a probíhají připravenými slalomovými trasami.
- Branky z PET lahví – varianta malého fotbalu, kde branky tvoří PET lahve. Místo klasického fotbalového míče lze použít menší míč, např. tenisák.
- Přeskakovaná – mezi dvě PETky stačí natáhnout provázek, který žáci přeskakují.
- Kuželky – PET lahve lze využít jako kuželky, které žáci srážejí míčem.
- PET golf – učitel za pomoci žáků rozmístí PET lahve do prostoru naplánované trasy hry. Vždy dvě lahve vedle sebe, aby mezi nimi byla malá mezera, kterou projde jen malý míč, např. tenisák, míček na florbal nebo ping-pongový míček. Žáci s hokejkou, nebo jiným vhodným nářadím, a míčkem procházejí trasu a snaží se míček protáhnout všemi mezerami, které jsou mezi dvojicemi PET lahví.

AKTIVITA – PRÁCE S TEXTEM – DOPLŇOVAČKA – OŠKLIVÉ ODPADKY

Cíle aktivity: Žák si uvědomí, jak velkým problémem jsou volně pohozené odpadky, a že bychom nikdy neměli odpadky volně pohazovat na chodnících, hřištích nebo v přírodě.

Metoda: Práce s textem, doplňování

Časová dotace: 10–15 minut

Pomůcky: Příloha 2 ke scénáři – Doplnovačka – Ošklivé odpadky

Postup: K tomuto úkolu pedagog využije Přílohu 2 ke scénáři – Doplnovačka – Ošklivé odpadky. Žákům tuto přílohu vytiskne nebo promítne na interaktivní tabuli či plátno (dle vybavení učebny). Žáci čtou text a místo obrázků doplňují správná slova. S obtížnějšími pojmy pedagog žákům pomáhá a vysvětluje, co znamenají. Poté, co žáci slovní doplňovačku vyřeší (obrázky si mohou vybarvit) a text přečtou, povídají si s pedagogem o odpadcích volně pohozených na chodnících, hřištích nebo v přírodě. Například zda už někdy takové odpadky viděli. Zda vědí, kdo je nejčastěji vyhazuje. Co si o tom myslí atp.

AKTIVITA – PRÁCE S PŘÍBĚHEM – PŘÍBĚH O SMUTNÉ KAČENCE

Cíle aktivity: Žák si uvědomí, jak moc škodí volně pohozené odpadky zvířátkům.

Metoda: Práce s příběhem, diskuse

Časová dotace: 15–20 minut

Pomůcky: Příloha 3 ke scénáři – Příběh smutné kačenky

Postup: K tomuto úkolu pedagog využije Přílohu 3 ke scénáři – Příběh smutné kačenky. V příloze je obrázek kačenky (kachny divoké), která musí žít mezi odpadky, které se do vody dostaly kvůli nezodpovědnému chování některých lidí. Pedagog dětem obrázek ukáže a spolu s dětmi začne vytvářet příběh o smutné kačence. Povzbuzuje děti, aby samy vymýšlely, jak se odpadky do vody dostaly, a hledaly cestu, jak smutné kačence pomoci, aby jí odpadky nekazily prostředí, ve kterém žije.

Pedagog se snaží vznikající příběh směřovat k tomu, aby si děti uvědomily, že není správné volně pohazovat odpadky. Vítr a voda je mohou z města nebo obce odnést až ke kačence na rybník. Kačence, její rodině i dalším zvířecím kamarádům se mezi odpadky špatně žije. Jak pomůžeme? Můžeme se například zapojit do úklidových akcí a pomoci s úklidem odpadků v přírodě v okolí školy. Můžeme nakreslit tematické obrázky, pozvat si do školy na besedu zástupce organizace zaměřené na ochranu přírody nebo můžeme o tom, že odpadky v přírodě škodí, říci dospělým.

VOLITELNÉ AKTIVITY

AKTIVITA – ZÁŽITKOVÉ UČENÍ VENKU – MUSÍME TO UKLIDIT

Cíle aktivity: Žák se aktivně zapojí do řešení problémů s odpadky volně pohozenými na veřejných prostranstvích nebo ve volné přírodě.

Metoda: Učení venku

Časová dotace: Projektový den

Pomůcky: Ochranné a úklidové pomůcky

Postup: Žáci vybavení ochrannými pomůckami vyrazí do okolí školy a budou sbírat pohozené odpadky. Případně jen mohou zmapovat, kde se odpadky nacházejí. Pozn. Rozumíme, že ne ve všech školách mají podmínky k tomu, aby odpadky reálně sbírali – včetně toho, že jim mohou chybět potřebné ochranné pomůcky.

S pedagogem žáci následně rozeberou, co našli. Povídají si o tom, zdali také někdy jen tak pohodí odpadek. Nebo o tom, co viděli na dovolené v zahraničí, zda mají v jiných zemích větší pořádek, nebo naopak větší nepořádek než my v České republice. Diskutují o tom, zda vidí smysl v tom, aby se i jejich škola zapojila do úklidových akcí. Zda znají nějaké velké úklidové akce, jako například Uklidme Česko. Společně hledají cesty a způsoby, jak vysvětlit ostatním, že by neměli dělat venku nepořádek a své odpadky by měli odnést do sběrných kontejnerů na třídění nebo aspoň do košů a popelnic.

ZPŮSOB ZHODNOCENÍ LEKCE

Ústní shrnutí lekce – zopakování pojmů, zhodnocení vlastních přístupů, zamyšlení se nad problematikou. Na závěr dá učitel žákům několik otázek. Například: Proč je potřeba potraviny a nápoje balit do obalů? Je lepší používat opakovaně krabičku na svačinu, nebo si vždy přinést svačinu v novém igelitovém sáčku? Proč bychom neměli volně pohazovat odpadky?

PODKLADY PRO JEDNOTLIVÉ AKTIVITY A ZDROJE

Metodická příručka pro pedagogy EKOABECEDA aneb Malý průvodce světem plastových obalů na <https://recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda>. Další zdroje jsou obsaženy u aktivit.